Hallintovaliokunta
HaV@eduskunta.fi

Asiantuntijalausunto to 7.2.2019 klo 11:15

## Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi julkisen hallinnon tiedonhallinnasta sekä eräiksi siihen liittyviksi laeksi

Hallintovaliokunta on pyytänyt Tilastokeskukselta lausuntoa hallituksen esityksestä eduskunnalle laiksi julkisen hallinnon tiedonhallinnasta sekä eräiksi siihen liittyviksi laeksi (HE 284/2018). Lausuntopyyntö koskee uudistuksen taloudellisia ja muita vaikutuksia.

Pyydettynä lausuntona esitän kunnioittavasti seuraavaa.

### Esityksen tiedonhallintamallia koskevasta 5 §:stä aiheutuvat taloudelliset vaikutukset

Ehdotus velvoittaa laatimaan tietoaineistoista ja –varannoista tiedonhallintamallin ja kuvauksen. Tiedonhallintamallin laadinnasta aiheutuvien kustannusten arvioiminen on haasteellista, koska lakiesityksestä ei selviä, kuinka tarkalle tasolle kuvaukset tulisi tuottaa ja toisaalta kuinka kattavia kuvausten tulisi olla.

Tilastokeskuksessa tilastotuotannon sisäisiä päätietovarantoja on kahdeksan: yritystietovaranto, väestötietovaranto, kuntataloustietovaranto, rakennustietovaranto, ympäristö- ja energiatietovaranto, tulonjaon tietovaranto, kansantalouden tilinpidon tietovaranto sekä hinta- ja indeksitietovaranto. Tietovarantojen ulkopuolelle jää lisäksi tällä hetkellä erilaisina kokonaisuuksina useita aineistoja, joiden kuvaaminen on hajanaisuutensa vuoksi päätietovarantoja vaativampaa. Työmäärän suuruuteen vaikuttaa merkittävästi kuvauksien tarkkuusvaatimus: työmäärä nousee huomattavaksi, mikäli jokainen tietovaranto tulee kuvata erikseen, mahdollisesti yksittäisiin muuttujiin saakka.

Vähänkään kunnianhimoisempi kuvaaminen vaatii **useita henkilötyövuosia**. Jos kattavuuden tai tarkkuustason vaatimusta kasvatetaan, puhuttaneen jo **yli kymmenestä ellei jopa useista kymmenistä henkilötyövuosista**. Haluamme kuitenkin todeta, että Tilastokeskuksen arviot henkilötyövuosien määrästä ovat monia muita virastoja suuremmat, koska Tilastokeskuksella on laajat ja eri aihealueita kuvaavat tietoaineistot.

Kuvaamista tehdään jo tällä hetkellä osana muuta kehittämistyötä ja kuvaamisen hyödyt myös ulottuvat pelkkää tiedonhallintalakia laajemmalle. Vaadittu tarkkuustaso ei tässä ehkä kuitenkaan ole sama kuin tiedonhallintalaissa edellytetään. Kuvaaminen kehittämistoiminnassa rajautuu myös aina kehittämisen kohteeseen, jolloin kokonaisvaltaista kuvaa ei muodostu johtuen mm. tarkkuustason vaatimuseroista sekä kuvausten kattavuusvaatimuksista. Lisätyötä aiheutuu myös aikatauluvaatimuksista.

### Esityksen lokitietojen keräämistä koskevasta 17 §:stä aiheutuvat taloudelliset vaikutukset

Em. 17 §:n mukaan viranomaisen on huolehdittava, että sen tietojärjestelmien käytöstä ja niistä tehtävistä tietojen luovutuksista kerätään tarpeelliset lokitiedot, jos tietojärjestelmän käyttö edellyttää tunnistautumista tai muuta kirjautumista.

Lokitietojen käyttötarkoituksena on tietojärjestelmissä olevien tietojen käytön ja luovutuksen seuranta sekä tietojärjestelmän teknisten virheiden selvittäminen.

Lain voimaan tulon jälkeen käyttöönotettavissa tietojärjestelmissä on oltava lain edellyttämä lokitus. Ennen lain voimaan tuloa käytössä olevien tietojärjestelmien lokitietojen kerääminen on saatettava lain edellyttämälle tasolle 24 kuukauden kuluttua lain voimaantulosta.

Tilastokeskuksessa on lukuisia tietojärjestelmiä, joihin on tehtävä lain edellyttämä lokitus. Osa järjestelmistä on elinkaarensa loppupuolella ja muutosten toteuttaminen niihin ei ole mielekästä, koska ne korvataan uusilla järjestelmillä lähitulevaisuudessa. Tilastokeskuksen arvion mukaan lain edellyttämän lokituksen toteutus kaikkiin olemassa oleviin tietojärjestelmiin vaatii noin **5 HTV:n** työpanoksen.

## Esitys asiarekisteriin rekisteröitävistä tiedoista koskevasta 26 §:stä aiheutuvat taloudelliset vaatimukset

Moni lakiesityksen sisältämistä täydennettävistä tiedoista toteutuu nykyisessä diaarijärjestelmässä. Esityksestä ei käy ilmi, onko lain siirtymäajan (12 kk) kuluessa tarkoitus täydentää ao. tiedot kaikille asioille ja asiakirjoille riippumatta siitä, onko asiakirja-aineisto manuaalisessa vai sähköisessä muodossa.

Uusien metatietokenttien lisääminen diaarijärjestelmään koskien sähköistä aineistoa voi kuulostaa yksinkertaiselta tehtävältä, mutta käytännössä se edellyttää runsaasti suunnittelua, aineiston manuaalista läpikäyntiä sekä resursointia sekä tietojärjestelmän päivittämisen että henkilöresurssien osalta. Jos uusien tietojen lisääminen koskee myös manuaalista (digitoimatonta) asiakirja-aineistoa, tietojen lisääminen ei onnistu lakiesityksessä mainitulla siirtymäkaudella vaan vie moninkertaisesti aikaa.

Tilastokeskuksessa on meneillään asianhallinnan kehittämishanke, jonka kautta useampi asioiden rekisteröintiin kohdistuvista seikoista toteutuu uusien aineistojen osalta. Mikäli asiakirja-aineistoja tulisi täydentää vanhojen diaariaineistojen osalta, työmäärä olisi merkittävä. Arviomme on, että Tilastokeskuksen hallinnollisen asiakirja-aineiston täydentäminen vastaamaan lain vaatimuksia eli tietojen täydentäminen vanhoihin rekisteröintitietoihin edellyttäisi noin **4-5 HTV:n** lisäystä. Lisäksi on huomattava, että Tietojen täydentäminen sopii tilanteeseen, jossa jo käytetään sähköistä asianhallintajärjestelmää ja täydentäminen hoituisi esim. lisäkenttien tai teknisesti yksinkertaisen konversion tms. kautta. Manuaalisen aineiston osalta tietojen täydentäminen ei onnistu takautuvasti ko. siirtymäajassa.

Hallituksen esityksen mukaan täydennettäväksi tulisivat mm. 3 mom. saapuvan asiakirjan perustiedot kohdat 3 (saapumistapa) ja 4 (lähettäjä, asiamies). Tilastokeskus ei pidä näiden tietojen täydentämistä tarpeellisena, koska ko. tiedot ovat haettavissa rekisteröidyistä asiakirjoista.

Ylijohtaja Heli Mikkelä

Kehittämispäällikkö Johanna Rantanen